

Maslina

Novoselić, Mikela

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Academy of Applied Arts / Sveučilište u Rijeci, Akademija primijenjenih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:279:953667>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-19**

University of Rijeka
Academy of
Applied Arts

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Academy of Applied Arts - Repository APURI](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI

AKADEMIJA PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI

Prijediplomski sveučilišni studij primijenjenih umjetnosti

ZAVRŠNI RAD

MASLINA

INTERPRETACIJA ANTIČKOG MOZAIKA

Izv. prof. art. Alen Alebić

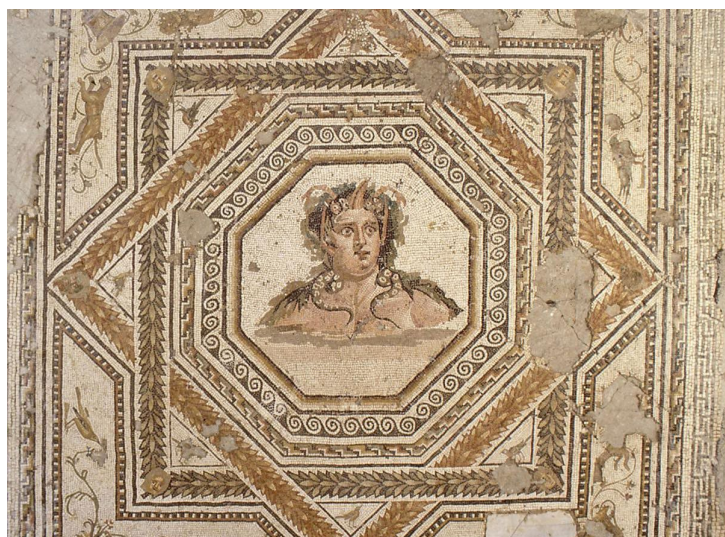
Mikela Novoselić

0287008749

Rijeka, lipanj 2024.

Antički mozaik

Mozaik je umjetnička tehnika koja se izvodi slaganjem raznobojnih, manje ili više pravilnih pločica, tesserae kako bi se stvorio dekorativan i slikovit prikaz. Tehnika mozaika datira još iz antičkih vremena, a prvi poznati mozaici potječu iz Mezopotamije i datiraju iz III. tisućljeća prije Krista. Mozaik kao tehnika dostiže vrhunac u grčkoj, rimskoj, ranokršćanskoj i bizantskoj umjetnosti. U svom začetku mozaik je vezan uz arhitekturu kao velik dio njezine dekorativne cjeline. Mozaici su bili dio ukrasa i umjetničkog izražaja domova, crkava i javnih prostora na mnogim mjestima diljem svijeta. Antički realistični mozaik je vrsta mozaika nastala u antičkom periodu, koja karakterizira upotrebu sitnih komadića različitih materijala kako bi se postigla detaljnost i točnosti u prikazu realnih objekata, figura, pejzaža i scena iz svakodnevnog života. Povijesni i gospodarski čimbenici su utjecali uvelike na razvoj mozaika kao tehnike, te se u europskim rimskim provincijama razvio manje ili više iz italskog crno-bijelog stila koji se često upotrebljavao i upotpunjavao marinskim i biljnim motivima¹. Rimska urbanizacija i kulturni utjecaj na prostorima Hrvatske intenzivno je započeo u I. st prije Krista, nadmoćna rimska kultura se miješala sa domaćom tradicijskom, stvarajući tako novu provincijsku kulturu sa lokalnim obilježjima. Stare grčke kolonije poput Visa, Starog grada i Salone postati će ekonomski i kulturni utemeljitelji promicanja rimske kulture pa tako i tradicije izrade mozaika na ostalim otocima u Dalmaciji i zaleđu.² Zbog proučavanja antičkih mozaika našla sam se duboko u povijesti mozaičke umjetnosti, proučavajući njegove trajnosti, prošlosti i suvremenosti same tehnike. Završni rad "Maslina" bavi se proučavanjem antičkih motiva i njihovim realističnim prikazom u mozaiku kroz povijest kako se tehnika mozaika razvijala.

Mozaik Tritona s poda namjesničke palače u Saloni, 3. st., primjer antičkog mozaika i okvira

¹ Garčević M., Mozaik: povijest i izvedba, Zagreb: Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, 2009., str. 97.

² Garčević M., Mozaik: povijest i izvedba, Zagreb: Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, 2009., str. 121.

Odabir motiva

Ideja i inspiracija za temu završnog rada proizlazi iz proučavanja starih primjera antičkih motiva i mozaika, posebice motiva i prikaza koji su pronađeni na prostoru Dalmacije i dalmatinskim otocima. Većinom su to bili prikazi raznih morskih životinja i biljaka, uglavnom velike jednostavne dekoracije s multipliciranim geometrijskim uzorcima i ponekom siluetnom figurom. Pronađeni mozaici na dalmatinskim otocima većinom dio su podova velikih terma ili neke ville rusticae.³ Motivi mozaika pronađenih u Dalmaciji variraju od geometrijskih i floralnih uzoraka do složenih figurativnih scena. Geometrijski uzorci su uključivali simetrične oblike i složene ponavljajuće dizajne. Za osmišljavanje i izradu kompozicije koristila sam se antičkim i geometrijskim elementima iz prošlosti, gdje su motivi većinom bili smješteni u kvadratnim, romboidnim i sličnim poljima, uokvireni umnoženim bordurama kao poput pletenica, pletera, salamonovog čvora te pojednostavljenih floralnih motiva. Okvir se sastoji od upotrebe motiva pletera i arhitektonskog uzora luka te pojednostavljenog linearnog stila do krajnjih granice, kako je to nekoć bilo i prikazivano. Maslina se u našim primorskim prostorima vjerojatno uzgaja od pamtivijeka, što potvrđuju stabla višestoljetne starosti. Nerazdvojjiv je dio primorskog pejzaža, sjedinjuje se sa životom čovjeka, jedinstvena je i nezamjenjiva. Motiv masline je simbol mira, plodnosti i obilja, što dodatno povezuje rad s antičkim vrijednostima i simbolikom. U antičkoj Grčkoj i Rimu, maslina je bila sveta biljka i često je prikazivana u umjetničkim djelima zbog svog kulturnog značaja. U kontekstu ovog mozaika, kroz pažljivu upotrebu boja, tekstura i kompozicije, maslina odražava ljepotu i bogatstvo prirode, istovremeno simbolizirajući osjećaj mira i harmonije. Osobno mi je također važan simbol masline zbog odrastanja na otoku i velikog dijela života i djetinjstva provedenom u masliniku kod kuće.

Mozaik s muzama i pjesnikinjom Sapfo, Salona, 2. ili 3. st., primjer antičkog mozaika

³ Garčević M., Mozaik: povijest i izvedba, Zagreb: Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, 2009., str. 121.

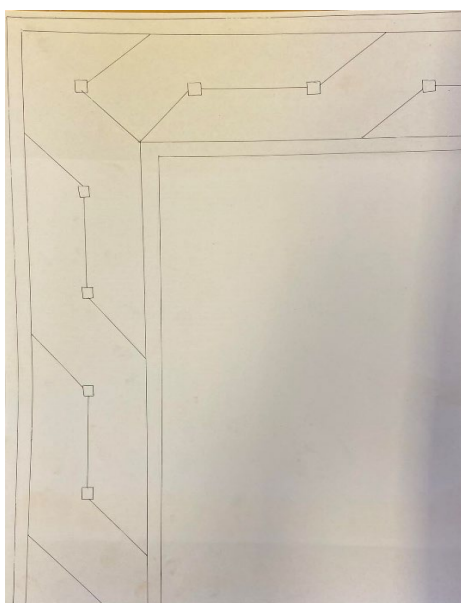
Proces izrade

Skica

Prvo sam napravila skicu središnje kompozicije maslinove grane, dimenzija 42 x 59.4 cm. Htjela sam da rad prikazuje detaljan motiv, uporabom toplog i hladnog kolorita. Nakon pripreme materijala, priprema se i podloga, te se vezivnim materijalom poravnava i prenosi se skica na podlogu. Skicu za okvir mozaika napravila sam naknadno, po uzoru na stare primjere antičkih okvira mozaika te sam odlučila osmisliti svoj tip okvira. Okvir sam htjela prikazati kao dekorativni segment vizualne reference, tj. moderniji i slobodniji pristup koristeći se antičkim elementima i motivima. Geometrijsko dekorativni elementi s optičkim efektima i motivima uokviruju glavni motiv maslinove grane, pleterna traka uokviruje i povezuje kvadratnu cjelinu u kojoj se nalazi prikaz glavnog motiva.

Novoselić M, skica, 42 x 59,4 cm, akvarel i flomaster, 2024.

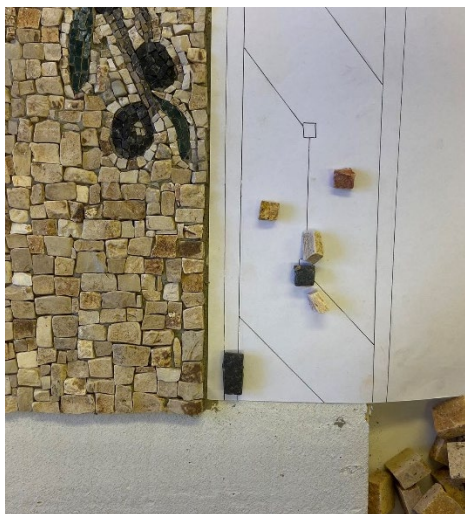
Novoselić M, skica, 29,7 x 42 cm, rapidograf, 2024.

Materijal

Odabrala sam kamen kao glavi materijal svog rada kao što je i u antici dugo godina bio dominantan materijal. Većina materijala koji je korišten za izradu rada sakupljen je na otoku Ugljanu. Kamenje sam počela skupljati godinama prije izrade mozaika i zbog zanimljivosti i meni osobno velike važnosti htjela sam ga uklopiti u ovaj mozaik. Tamniji tonovi smeđe i sive boje korišteni su za prikaz grane stvarajući kontrast između grane i pozadine. Na grani su prikazani listovi u zelenkastim nijansama, dok su plodovi masline crne boje. Zelena boja listova ima dvije nijanse, tamniju i svjetliju zelenu što doprinosi prirodnom izgledu i teksturi lista. Plodovi su prikazani u crnim i sivkastim nijansama. Svjetlo je implicirano kroz upotrebu svjetlijih i tamnijih tonova, tamniji tonovi smeđe uz rubove grane i tamnozeleni tonovi listova stvaraju iluziju sjene, dok svjetliji tonovi unutar plodova i listova sugeriraju refleksiju svjetla. Prirodni tonovi kamena stvaraju toplu i privlačnu paletu boja, dok različite nijanse zelene i crne dodaju dubinu te dimenzionalnost centralnom motivu. Kontrast između detaljno izrađene maslinove grane i jednostavnosti okvira skreće pažnju promatrača na središnji motiv, stvarajući dinamičan vizualni efekt.

Materijal sakupljen na otoku Ugljanu

Odabir boja za okvir

Tehnika

Razlikujemo dva najzastupljenija načina izrade klasičnog mozaika: opus tessellatum i opus vermiculatum. Završni rad napravljen je sljedeći dvije tehnike opus tessellatum što znači da je sastavljen od tesserae različitih veličina i formata a između samih tesserae vidljiv je vezivni materijal. Opus vermiculatum znači da su neki od dijelova sastavljeni od sitnijih tesserae, čvrsto povezanih da se rubovi skoro i ne primjećuju. Pratila sam tradicionalni i antički pristup slaganja mozaika, koristeći se dvije tehnikama i spajajući ih pri izradi završnog rada. Opus vermiculatum općenito sam koristila za središnji motiv mozaika a opus tessellatum koristila sam za prikaz okvira. Rad je napravljen direktnom tehnikom izrade gdje se tesserae izravno postavljaju na podlogu prema predlošku skice.

Mozaik prikazuje realističnu maslinovu granu s nekoliko listova i plodova. Dimenzije rada su 60 x 78 cm. Prvi korak bio je prikazati granu koristeći se opus vermiculatum kao načinu slaganja samog motiva. Prostor je organiziran tako da grana masline zauzima centralni dio mozaika. Pozadina mozaika sastoji se od svjetlijih tesserae koje su poslagane po uzoru na kamenu zidu te čine neutralnu pozadinu za glavni motiv. Pozadina odskače od antičkog primjera mozaika, nastaje kombiniranjem različitih veličina tesserae. Manje tesserae koriste se za detalje unutar listova i plodova, dok veće čine pozadinu čime dolazi do osjećaja prostornosti. Mozaik je dvodimenzionalan, upotrebom različitih veličina i nijansi tesserae stvara se osjećaj dubine. Tesserae dodaju hrapavost i fizičku teksturu mozaiku i vizualnoj složenosti.

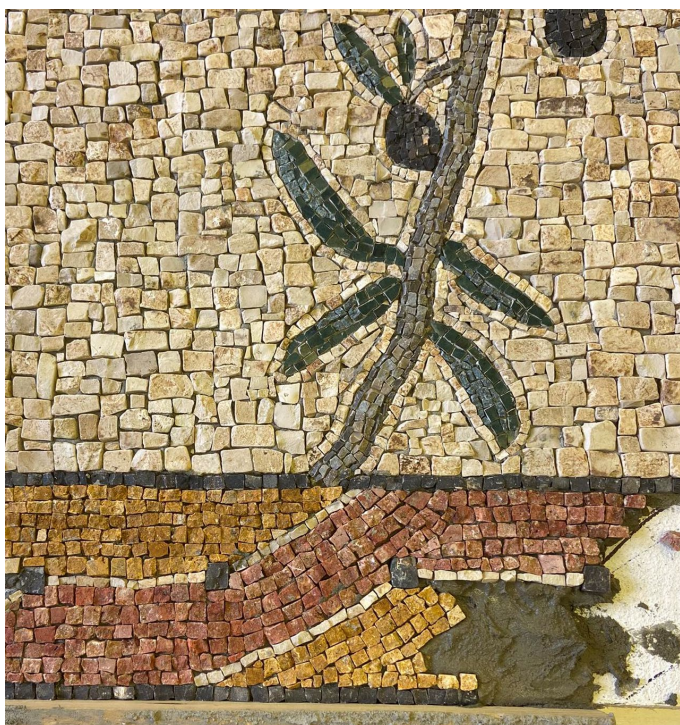
Novoselić M, listovi, detalj mozaika

Novoselić M, plod, detalj mozaika

Novoselić M, Maslina, 42 x 59.4 cm, mozaik, 2024.

Proces izrade okvira

Novoselić M, 60 x 78 cm, mozaik, 2024

Dalmacija je kao regija na istočnoj obali Jadranskog mora bila značajno područje tijekom antičkog razdoblja, posebno za vrijeme rimske vladavine. Pronađeni mozaici iz tog vremena nisu samo ukrasni elementi nego su i povijesni izvori te uvid u život i estetiku na prostoru Dalmacije. Mozaik kao takav predstavlja iznimnu vrijednost i važnost za razumijevanje kako se razvijala antička umjetnost i estetika. Ovaj mozaik prikazuje detaljno razrađenu maslinovu granu te interpretira i koristi elemente antičkog okvira mozaika. Nastaje pod antičkom tradicijom te pri izradi rada koristim se klasičnim tehnikama postavljanja tesserae kako bi se stvorio bogat prikaz. Okvir mozaika, izrađen u toplim tonovima, dodatno ističe središnji motiv, stvarajući vizualni kontrast. Mozaik kao takav je savršeni spoj estetike i simbolike, te ističe kako se drevne tehnike i motivi mogu uspješno prilagoditi suvremenom umjetničkom izrazu.

Literatura

1. Garčević M. (2009.), Mozaik: povijest i izvedba, Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
2. Peić M. (1971.), Pristup likovnom djelu, Školska knjiga, Zagreb
3. Buzov M. (2014.), Antički i ranokršćanski mozaici s natpisom u Hrvatskoj, Zagreb